

Карначов О. А.

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

**ПРОБЛЕМИ ОРГАНІЗАЦІЇ ЗАРОБІТНОЇ ПЛАТИ
НА ПІДПРИЄМСТВАХ УКРАЇНИ**

Заробітна плата є системо утворюючим компонентом механізму функціонування ринку праці, одним з основних факторів, що регулює його розвиток у професійному, галузевому та регіональному аспектах. Заробітна плата являє собою один з головних показників і чинників рівня соціально-економічного життя кожної країни, колективу, людини. Серйозною соціальною проблемою в Україні є велика різниця між високою вартістю життя і низькою заробітною платою за виконану роботу. Оплата праці українців знаходиться на одному з найнижчих рівнів серед країн колишнього СРСР і Європи. У сфері оплати праці вже багато років існує низька питома вага витрат на робочу силу в собівартості виробленої продукції. На сьогодні ситуація в Україні з питання реформування заробітної плати є досить двозначною. Розбіжності аналітиків та експертів доводять те, що даний курс влади має як позитивні так і негативні сторони. Тому актуальність вивчення проблеми оплати праці в Україні є необхідною для того, щоб зрозуміти як один із чинників стимулювання трудової діяльності впливає на продуктивність всього працездатного населення

Проблему сучасного стану заробітної плати досліджували та продовжують досліджувати багато науковців, а саме – В. С. Василенко, О. С. Ветлужська, А. О. Гордеюк, Ю. М. Іванечко, П. М. Матюшко, А. І. Радчук, Т. В. Сизикова, С.В. Цимбалюк, Р. Чирви, О. Шевченка, І. Якуба та інші. Серед зарубіжних вчених, які вивчають дану проблематику, слід відзначити Л. Брю, А. Ламо, Ф. Хедоуорі, С. Хейтер та інші. В існуючих наукових працях багато уваги приділяється вивченню основних чинників, що впливають на величину заробітної плати, та пошуку оптимального рівня заробітної плати. У полі зору науковців знаходиться і визначення реальної вартості послуг на ринку праці в

Україні. Пропонуються раціональні шляхи вирішення гострих питань стосовно заробітної плати на підприємствах України.

Аналіз існуючих головних проблем та дослідження сучасного стану заробітної плати в Україні, а також порівняння рівня заробітної плати з реальною вартістю послуг на українському ринку праці.

Будь-який трудовий договір (контракт), який укладається між роботодавцем і найманим працівником включає підпункт оплати праці. І не дивно, адже людина, яка використовує свій трудовий потенціал хоче отримати відповідну винагороду. А держава як суб'єкт соціального партнерства має підтримувати соціально-економічну, політичну та фінансову стабільність населення. В Україні рівень оплати праці робітників є один з найнижчих серед країн Європи. Попереду нас знаходяться такі країни як Молдова та деякі африканські країни. Згідно з даними Міжнародного валютного фонду (МВФ), Україна є найбіднішою країною в Європі! Як відомо, з січня 2017 року розмір мінімальної заробітної плати в Україні був підвищений відразу з 1600 грн. до 3200 грн. У січні цього ж року середня зарплата штатного працівника по країні становила 8 777 гривень, що на 35,5% більше, ніж у грудні 2016 року. В той же час споживча інфляція у 2017 році становила 13,7%, а в 2016 році вона склала 12,4%. Тобто можна простежити, що індекс споживчих цін зріс на 1,3%, хоча Національний Банк України передбачав, що він не досягне більше 8%. Та реальна ситуація показала те, що необґрунтовано різке підвищення зарплатного мінімуму без видимих ознак економічного зростання призвело до збільшення безробіття, зростання цін і зниження купівельної спроможності населення в Україні. Дані тенденції підтверджують фахівці з американського Національного бюро економічних досліджень (НБЕД), які детально вивчили досвід 14 країн і зробили висновок, що підвищення мінімальної зарплати лише на 4-5 долари США призводить до зниження робочих місць на підприємстві на 2%. І в результаті даної ситуації утворюється таке складне соціально-економічне явище, при якому частина достатньо активного населення не має роботи й заробітку – для них виникає безробіття. Але спостерігається і позитивна

ситуація в Україні, якщо у 2017 році рівень безробіття сягнув 10%, то у ІІ кварталі 2018 року він склав 8,3%, тобто скоротився на 1,7% (за даними Державної служби статистики України). Головною проблемою з якою зіштовхується населення при підвищенні заробітної плати – це зростання зовнішнього та внутрішнього державного боргу України. Станом на 31 серпня 2018 року зовнішній державний борг становив 47 539,5 млн. дол. США, а внутрішній борг – 27 308,8 млн. дол. США. В порівнянні з попереднім 2017 роком зовнішній борг скоротився, а внутрішній не змінився. Але, якщо у 2019 році мінімальна заробітна плата зросла, то і валовий державний борг не буде стояти на місці, а збільшиться. Ця проблема виникла тому що владні структури будували на протязі років незалежності хибну політику наявності в країні дешевої робочої сили – створювали варіант сировинної моделі економіки. Наслідками такого підходу стали знецінення праці, відсутність зростання рівня професійності працівників, бідність населення і масова трудова міграція. Власники підприємств не вкладають інвестиції у модернізацію обладнання, не проводять його заміну. Доля заробітної плати в собівартості продукції дуже низька і виправданням такого положення є те, що мала заробітна плата залежить від низької продуктивності праці. Але продуктивність праці на 95% залежить від зусиль власника підприємства та його здатності професійно організувати процес виробництва, впроваджувати сучасні технології, створювати можливості для підвищення кваліфікації своїх працівників. За останні 10 років найбільші заробітки спостерігались на підприємствах у сфері фінансових послуг, в посередницьких підприємствах, а не в промисловості. На вітчизняних підприємствах існує дуже великий розрив в рівнях отриманої заробітної плати у працівників виробничої сфери і керівників підприємств. Це співвідношення досягає до 200 разів. В багатьох країнах світу та і в європейських країнах різниця знаходиться в межах від 4 до 12 разів. Слід зазначити те, що на сьогодні головними перешкодами, які заважають соціально-економічному розвитку є:низький рівень життя населення; корупція; не до кінця врегульоване з боку держави законодавство у сфері праці, а також відсутність ефективного

механізму реалізації положень конкретних документів у практичній діяльності; відсутня матеріальна мотивація працівників; негідні умови зайнятості і праці; наявність тіньової економіки; високий рівень інфляції; великий сукупний борг держави; низька купівельна спроможність населення та інші.

Проаналізувавши дану ситуацію в Україні за 2016-2019 рр. можна зробити висновок, що на сьогодні в Україні існує значна кількість невирішених проблем і протиріч у сфері оплати праці. Час «диктує» необхідність створення такої системи оплати праці, яка б формувала могутні стимули розвитку праці та виробництва. Одним із шляхів вирішення існуючих проблем оплати праці вважаємо більш активну і дієву участь держави у регулюванні оплати праці і в міністерствах і на промислових підприємствах.:

Підвищення заробітної плати працівників є запорукою покращення загального добробуту населення, валового внутрішнього продукту, середньої тривалості життя, зменшення міграції українців, але водночас можна побачити і другу сторону медалі – збільшення безробіття, інфляції, споживчих цін, низький рівень купівельної спроможності населення тощо. Подолати негативні наслідки можна, якщо уряд України буде послідовно та поступово здійснювати свою політику в фінансовій, політичній, економічній, соціальній, зовнішній та інших сферах. Зрозуміло, що це довготривалий процес, який потребує багато часу та зусиль як з боку держави, так і з боку суспільства.

Список використаних джерел:

1. Завіновська Г. Т. Економіка праці : навч. посіб. / Г. Т. Завіновська. – К. : КНЕУ, 2003.
2. Попівняк Р. Б. Аналіз співвідношення мінімальної заробітної плати та прожиткового мінімуму / Р. Б. Попівняк // Інноваційна економіка. – 2011. – № 3. – С. 266-269.
3. Мательська З. П. Стан, проблеми та можливості, шляхи підвищення рівня оплати праці в сільському господарстві / З. П. Мательська // Україна: аспекти праці. – 2008. – №7. – С.13.
4. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу :<https://www.ukrstat.gov.ua>